

РАННЯ ПРЕВЕНЦІЯ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНІ

EARLY PREVENTION OF PROSTITUTION IN UKRAINE

к.ю.н., асистент,
Житомирський національний
агроєкологічний університет

У статті розглядаються та досліджуються напрями ранньої превенції проституції в Україні. Встановлено, що превенція повинна починатися з моменту народження людини, а також встановлювати соціальний контроль, який допомагав би виявляти і долати існуючі девіації в суспільстві, зміцнювати моральне і духовне начала особистості.

В статье рассматриваются и исследуются направления ранней превенции проституции в Украине. Установлено, что превенция должна начинаться с момента рождения человека, а также устанавливать социальный контроль, который помог бы выявлять и преодолевать существующие девиации в обществе, укреплять нравственное и духовное начала личности.

The article examines and studies the directions of the early prevention of prostitution in Ukraine. It is established that the prevention must begin from the moment of the birth of a person, as well as establish social control, which would help to identify and overcome existing deviations in society, strengthen the moral and spiritual principles of the individual.

Ключові слова: проституція, повія, превенція, протидія, профілактика, виховання

Ключевые слова: проституция, проститутка, превенция, противодействие, профилактика, воспитание

Keywords: prostitution, prevention, counteraction, education

ВСТУП

Сучасне українське суспільство стало більш толерантним щодо питання оцінки морального й аморального. Сприяє цьому й кіноіндустрія, продукція якої рідко коли обходиться без сцен насильства і сексу. Вже давно нікого не шокують конкурси, в яких учасниці фактично повністю оголюються в присутності «глядачів», преси і телебачення, і де основними перевагами жінки стають параметри бюста, талії, стегон та ніг. Усе це відбувається в умовах повної відсутності в нашій країні системи статевого виховання. У зв'язку з цим розробка та прийняття закону з пропозицією легалізації проституції в Україні були лише питанням часу. Даний законопроект «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» був зареєстрований 18.09.2015 р. за № 3139 [6]. І, незважаючи на те, що він був відкликаний його ж автором, даний законопроект справедливо можна вважати «першою ластівкою» істотної зміни відношення законодавця до питання проституції.

Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних з проституцією та визначення напрямів її превенції зробили Ю.М. Антонян, Я.І. Гілінський, С.І. Голод, С.Г. Манич, А.О. Протопопов, А.Х. Сабінін, Н.М. Савельєва, В.М. Тарновський, А.О. Яковлева та ін.

МЕТОЮ РОБОТИ є дослідження перспективних напрямів ранньої превенції проституції в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання.

РЕЗУЛЬТАТИ

Починаючи наше дослідження відзначимо, що розробка законопроектів «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів» є цілковитою законодавчою, оскільки в очах пересічних громадян проституція як форма взаємин уже давно романтизована зусиллями публіцистів. Спосіб життя повій стає все більше привабливим для читачів та глядачів, особливо підлітків. Газетні сторінки рясніють пишномовними епітетами, які характеризують повій («нічні феї», «жриці любові», «нічні метелики»), докладним описом місць їх проживання (валютні клуби, ресторани, бари), зазначенням конкретних адрес, де регулярно проводяться своєрідні відкриті «аукціони» вуличних повій. Регулярно публікуються актуальні на даний час розцінки за користування послугами цих «носітьок любові» залежно від їх «розряду», розміри доходів сутенерів і т.п. І навпаки, у пресі з'являється дуже мало публікацій, присвячених об'єктивному роз'ясненню реальних наслідків заняття цим «ремеслом» (венеричні захворювання, вбивства, наркоманія і т.п.).

Привчання громадян до аморальних проявів, у тому числі за допомогою надання їм через засоби масової інформації все більш поширеного, масового, а

отже, і звичного характеру, – сприяє стиранню граней між нормою і патологією у сприйнятті громадською думкою різнополюсних соціальних явищ. Як наслідок, у свідомості людей відбувається розмивання, аж до повної втрати, орієнтації в соціально-схвалюваних і соціально осуджуваних нормах та цінностях, соціально-позитивних і соціально-негативних моделях поведінки, міжособистісного і міжгрупового спілкування. Особливу небезпеку це становить для формування особистості неповнолітніх, ціннісно-нормативна система яких перебуває у стадії формування, і без особливих зусиль може бути спотворена під впливом моделей поведінки, які не лише спостерігаються у повсякденному житті, але й насильно та безпардонно нав'язуються ЗМІ.

На сьогодні в нормальний соціальний організм українського суспільства проникли елементи кримінальної і навколокримінальної субкультури, у зв'язку з чим законслухняному громадянину важко відокремити протиправне від правомірного, злочинне – від соціально-схвалюваного, специфічно кримінальне – від повсякденно побутового. Не сприяє реальному формуванню відношення населення до проституції і її «реклама», про яку ми вже зазначали вище. Якщо на телебаченні проституція й описується, то основний наголос робиться на розцінках таких послуг: вартість години «роботи» дівчинки за викликом, «заробітна плата» їх водіїв, охоронців, доходи сутенерів. Постає питання: з якою метою, як не з метою привернення громадян до даного виду діяльності, така інформація тиражується на всю країну? Як можна говорити про викоринення даного явища в суспільстві, якщо половина населення країни перебуває за межею бідності. Мінімальна заробітна плата в Україні становить 3723 грн., при цьому громадянин отримує «на руки» лише 2997 грн. (відрахування до бюджету становлять 670,14 грн. (ПДФО) та 55,85 грн. (військовий збір)). Тобто, умовно такий громадянин заробляє 100 грн. на день. У свою чергу, згідно досліджень, які проводив А.Ю. Габрелян, середня ціна за послуги, що надаються повією середньої ланки за годину коливається в межах 500 грн. Ці дані підтверджуються дослідженнями, здійсненими на початку 2016 р. в містах Харків, Київ та Одеса [3, с. 29]. Як бачимо, фінансова сторона проблеми переважає в бік проституції. «Проституція» – це та сфера, де дівчата і жінки, перебуваючи на межі виживання, можуть заробити гроші навіть за відсутності кваліфікації, досвіду роботи, дипломів і т.п.

Як же протидіяти проституції в Україні, якими способами можна запобігти даному ганебному суспільному явищу? У першу чергу слід визначитися, що ж розуміють під поняттям превенція проституції.

Загалом профілактику (превенцію) злочинів та правопорушень можна визначити як соціально спрямовану організаційно-правову діяльність держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян щодо виявлення причин і умов вчинення злочинів та правопорушень, усунення факторів, які сприяють формуванню антигромадської поведінки особи, ліквідації правопорушень як соціального явища та забезпечення або відновлення під час здійснення такої діяльності прав та свобод громадян

України [2, с. 116-117]. Як і у будь-якого соціального явища, у проституції є свої причини та умови існування. Допоки існує людина, у якої є свої сексуальні потреби, а також наявні товарно-грошові відносини, – буде існувати й проституція. Отже, повністю викоринити проституцію із суспільного життя не видається можливим.

На нашу думку, легалізація не буде сприяти зменшенню проституції, а навпаки – лише її розширенню, закріпленню і, що найбільш небезпечно, – поширенню нетрадиційних форм сексуальної поведінки (мазохізм, садизм, педофілія, зоофілія і т.п.) серед населення країни.

В сучасній світовій девіантології розрізняють три рівні превенції (заходів профілактики):

– заходи загальної соціальної профілактики: підвищення рівня життя населення, яке перебуває за межею бідності, скорочення розриву між найбільш та менш забезпеченими шарами населення, формування цивілізованої правосвідомості, атмосфери доброзичливості й терпимості і т.п.

– заходи спеціальної профілактики: впровадження у державі ефективної соціальної політики, надання психологічної та соціальної допомоги «групам ризику», вдосконалення законодавства;

– заходи індивідуальної профілактики: інформаційна робота з конкретними людьми, тобто неповнолітніми хлопчиками та дівчатками, стосовно питань проституції, наркоманії, алкоголізму, суїциду [4, с. 455].

Ми згодні з висловлюванням, що використання цього комплексу заходів для профілактики проституції та інших девіацій – це краще, ніж нічого. Окрім повернення кримінальної відповідальності за заняття проституцією, необхідно впливати й на чинники та умови виникнення проституції на всіх трьох рівнях впливу.

На первинному рівні превентивного впливу контроль спрямований на суспільство в цілому і, особливо, на молодіжну субпопуляцію, а також жінок фертильного віку. Основними цілями первинного контролю є підвищення загальної сексуальної культури та формування суспільної думки щодо проституції. Напрямками первинного контролю виступають програми сексуального виховання, програми превенції сексуального насильства й експлуатації, а також робота зі ЗМІ щодо розширення знань і розвитку навичок висвітлення проблематики проституції для формування в громадській свідомості об'єктивного погляду на проблему. Окремим важливим напрямком є поліпшення соціального становища жінок в українському суспільстві шляхом підвищення доступності для них освіти, професійної зайнятості, адекватної оплати праці і т.п.

На вторинному рівні превентивного впливу контроль спрямований на групу осіб, які демонструють поведінку «ризик» в сексуальній сфері. Основними цілями контролю тут виступають зниження попиту та пропозиції сексуальних послуг, а також підвищення безпеки сексуальної поведінки. Напрямками вторинного контролю є спеціалізовані програми сексуального здоров'я для груп «ризик», профілактична робота зі споживачами сексуальних послуг та з жінка-

ми, схильними до безладних сексуальних контактів із різними партнерами.

На третинному рівні превентивного впливу контроль спрямований на жінок, які займаються проституцією. Цілями третинного соціального контролю в сфері проституції є зниження соціальної виключеності групи осіб, залучених до проституції, зниження шкоди від заняття проституцією, забезпечення можливостей виходу із даної сфери та соціально-психологічної реабілітації й ресоціалізації. Основними напрямками контролю на даному рівні є профілактичні програми щодо сексуального здоров'я, превенції ВІЛ/СНІДу та асоційованих інфекцій для осіб, які займаються проституцією (при цьому окремим напрямком є робота з ВІЛ-інфікованими повіями), підвищення доступності для них медико-соціальних послуг, розробка й реалізація програм виходу з даної сфери, реабілітації та ресоціалізації [7, с. 91-93].

Слід підкреслити, що в Україні на сьогоднішній день наявна криза духовних та моральних підвалин суспільства. У зв'язку з цим в рамках системи заходів попередження проституції необхідно розглядати й реалізовувати програми, спрямовані на моральне та духовне відродження, а також відновлення ціннісних орієнтацій в суспільстві. Крім цього, необхідно здійснювати ранню профілактику відхилення поведінки в статевій сфері. Активними суб'єктами профілактичних заходів є, перш за все, родина, навчальні заклади дошкільної та шкільної освіти.

Ю.М. Антонян та С.В. Бородін відзначають той факт, що для кримінології найголовнішою в боротьбі зі злочинністю є рання профілактика, яка полягає в тому, щоб забезпечити належні умови формування особистості, а потім не допустити переростання «просто» антисуспільної поведінки у злочинну [1, с. 187]. Ми згодні з тим, що причиною недостатньої уваги до проблеми ранньої профілактики відхилення поведінки є недостатня увага до духовних та соціальних причин. Перш за все, ранню профілактику проституції повинні здійснювати родина і загальноосвітні установи. Напрямами сімейної профілактики проституції повинні бути наступні:

- зміцнення та відновлення ролі сім'ї для формування і правильного уявлення особистості про інститут сім'ї й міжособистісні відносини;
- підвищення педагогічних та просвітницьких навичок батьків;
- обов'язкове включення до системи дошкільної освіти предмета про духовні та моральні начала людини;
- введення до системи шкільної освіти спеціальних навчальних курсів «Основи інституту сім'ї», «Статеве виховання», «Духовність і моральність в людині» тощо;
- упровадження державою соціальної політики для соціально-економічної підтримки сім'ї.

Основним завданням школи у справі ранньої профілактики проституції є здійснення системного курсу виховання, який включає в себе:

- морально-естетичне виховання;
- духовне виховання;
- статеве виховання;

- правове виховання [5, с. 171].

Основною проблемою сучасної освіти є відсутність цілісної системи, яка, перш за все, повинна орієнтуватися на духовну та моральну сторону виховання дітей.

Ми вважаємо, що на сьогоднішній день в Україні з метою ранньої профілактики девіантної поведінки, необхідно вжити наступних заходів:

- за кожною дошкільною установою закріпити соціальну службу, яка збирала б відомості про кожну дитину і заводила соціальну карту на кожного дошкільника. Якщо ж дитина не відвідує дитячий садок, то за місцем проживання такої дитини повинен бути закріплений соціальний працівник;
- у шкільних установах необхідно закріпити функції соціально-психологічної служби, яка збирала б відомості про учнів, здійснювала профілактику девіантної поведінки;
- відновити у школах гуртки дозвілля для дівчаток та хлопчиків, тобто акцентувати увагу на трудовому вихованні учнів;
- проводити періодично в школах семінари на тему: алкоголь, наркоманія, суїцид, проституція, бродяжництво, безпритульність. При цьому важливо, щоб такі семінари вів не педагог із даної школи, а, наприклад, співробітник правоохоронних органів, соціальний працівник, лікар-нарколог, лікар-психолог, психотерапевт;
- Міністерство освіти й науки України повинно запровадити спеціальні курси статевої освіти, які будуть викладати особи, що мають спеціальну педагогічну освіту.

Таким чином, саме статеве виховання у школі має безпосередній зв'язок з профілактикою проституції. Тому статеве виховання у школі стає все більше важливим та актуальним в Україні. На сьогоднішній день стан статевого виховання у школах залишає бажати краще, тобто воно або відсутнє, або висвітлює курс лише поверхнево, або зводиться лише до фізіологічного аспекту даного спецкурсу. Усе це відбувається тому, що не існує чіткої системи статевої освіти, оскільки на державному рівні концепція і мета статевої освіти ще остаточно не визначені.

На нашу думку, метою запровадження статевої освіти має бути усвідомлення важливості й відповідальності взяття шлюбу та народження дітей, що вимагає самовідданості та любові, а також виховання цнотливості. Усе це буде ефективно протидіяти поширенню й залученню молоді до проституції.

Підсумовуючи зазначимо, що допоки духовні та моральні аспекти в нашому суспільстві не стануть першочерговими, говорити про здоровий (як духовно так і психічно) соціум неможливо. Не турбуючись про виховання підростаючого покоління, ми не зможемо ефективно протидіяти проституції. Можна скільки завгодно посилювати репресивні заходи за заняття проституцією, але без належної превенції краще від того суспільству не стане. При цьому превенція повинна починатися з моменту народження людини, а також встановлювати соціальний контроль, який допомагав би виявляти і долати існуючі девіації в суспільстві, зміцнювати моральне і духовне начала

особистості.

Список використаних джерел

1. Антонян Ю.М., Бородин С.В. Преступное поведение и психические аномалии. М., 1998. 216 с.

2. Бандурка О.М. Профілактика злочинності. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*, 2014. № 1. С. 115-124.

3. Габрелян А.Ю. Проституція в сучасних українських реаліях. новий погляд на проблему. *Економіка, фінанси, право*, 2016. № 12. С. 28-32.

4. Гилинский Я.Г. Девиантология: социология преступности, наркотизма, проституции, самоубийств и других «отклонений». СПб.: Издательство «Юри-

дический центр Пресс», 2004. 520 с.

5. Маныч Е.Г. Проституция: криминологические и уголовно-правовые аспекты противодействия: диссертация ... кандидата юридических наук: 12.00.08. Москва, 2006. 200 с.

6. Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів: Проект Закону від 18.09.2015 р. № 3139. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559 (дата звернення: 24.02.2018)

7. Яковлева А.А. Социальный контроль проституции в современной России: На примере Санкт-Петербурга: диссертация ... кандидата социологических наук: 22.00.04. Санкт-Петербург, 2005. 171 с.